

Lligaria amb aquest punt de vista la tradició que vol que les ruïnes romanes que es troben en el Bosc de Can Brustenga, damunt de Can Tries, siguin les de la primera església amb que comptà Santa Eulàlia.

Una altra pagesia no menys important degué ésser la de Can Cabot, que aleshores agafaria totes les terres de la Vall de Castellet. En tots aquells camps compresos entre Can Maspons i Can Puig de la Vall, hi hem trobat moltes deixalles d'època romana, sobretot, forns de coure àmfors, molt interessants per a l'estudi de la ceràmica. És probable que pertanyessin també a aquesta propietat les restes de parets i forns situades a l'altra banda de la carretera de Caldes, aproximadament en el km. 4,5.

D'aquell temps també en procedeix una altra masia que, malgrat haver fornit forces materials de l'època, encara fora susceptible de donar-ne més. És la de Can Vendrell. Es tracta d'un nom molt conegut dins dels anals arqueològics, perquè, servint de guardarrodes a la porta d'entrada a la casa, s'hi descobrí un miliari —una mena de fita kilomètrica— indicador de distàncies en el camí romà de Caldes de Montbui (*Aquae Calidae*) a Mataró (*Iluo*).

Altres masies romanes sorgides durant aquest període han estat localitzades en els següents indrets:

Can Just (terrenys de Can Noguera); Can Rof, prop de la Capella de Sant Cristòfol (que abans havia estat parròquia); damunt la Font de Sant Isidre, a l'indret on els documents medievals hi situen «Villa Spina»; Can Torras; La Bastida; voltants de Sant Simple; La Sagrera, en el lloc on avui s'hi aixeca l'església parroquial de Santa Eulàlia.

En tots aquests llocs s'hi han trobat suficients restes com per a testimoniar la probabilitat del que diem. Un cas diferent és el Pla del Rieral, on no podem esmentar-hi cap troballa, si no és un petit fragment de paviment romà, utilitzat com a material, a la paret de la façana de Cal Sabater. Ens voldríem preguntar el per què. Serà que el Rieral era un terreny tan dolent que no permetia cap conreu? o bé, tal com succeeix a totes les planes conreuades, hem de creure que els treballs de conreu, amb els seus moviments de terres, han amagat els fonaments de les masies romanesque podien haver-hi hagut?

Tampoc tenim esment de cap troballa romana —fet més comprensible que l'anterior— a les costes secaneres i saulonènques que formen el varal del Serrat i que tenen per eix el Tossal d'en Lluc, entre Rosàs, El Brugué i La Sagrera.

— — — —

Acabem de fer una ràpida passejada pels dominis del passat més remot de Santa Eulàlia. Hem intentat donar vida a llargs espais de temps en què el pas de l'home per aquestes terres sols el podem intuir o endavinar, més que assegurar, pels materials antics recollits dins del terme. Gràcies una mica a cada ú, hem trobat de tot: puntes de fletxa de sílex i destrals de pedra, ossos d'animals que ja no corren fa anys per la nostra comarca, plats i gerres —sempre trencades— de totes les èpoques de l'home, pesos